

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL: 2/2018

DYDDIAD CYHOEDDI: 10/01/2018

Adolygiad o'r Sector Gofal Plant yng Nghymru

Crynodeb Gweithredol

Mae'r sector gofal plant yn chwarae rôl allweddol yn natblygiad economaidd a chymdeithasol Cymru. Mae Gofal Plant yn galluogi nifer fawr o rieni i weithio, ac mae'r rhieni hyn yn mynd ymlaen i gynhyrchu ar y cyd tua £1.2 biliwn mewn incwm¹ y flwyddyn, gan gefnogi twf economaidd a lleihau tlodi ar draws Cymru.

Yn gyffredinol, mae gweithlu'r sector gofal plant yn un cyflog isel, ond mae'n gyflogwr mawr o dros 17,000 o bobl. Tyfodd y sector dros y blynyddoedd diwethaf, ac mae ganddo'r potensial i ehangu ymhellach. Er bod llawer o'r darparwyr yn ein harolwg (yn enwedig gwarchodwyr plant) yn pwysleisio bod rhwystrau a risgiau i ehangu, yn gyffredinol teimlai cyfranogwyr y sector y byddent yn gallu ateb y galw cynyddol petaent yn cael digon o amser i wneud yr addasiadau angenrheidiol (h.y. recriwtio staff newydd, uwchraddio eiddo).

Mae maint isel yr elw i'r rhan fwyaf o ddarparwyr yn eu gwneud hwy'n agored i newidiadau sydyn o ran rheoleiddio ac ariannu - ac felly mae'n hanfodol bod newidiadau polisi yn cael eu cynllunio a'u gweithredu'n ofalus fel na fydd yn effeithio ar gynaliadwyedd hirdymor y sector.

¹ Mae'r £1.2 biliwn yn cyfeirio at gyfanswm incwm o gyflogaeth a hunangyflogaeth y rhiant sy'n ennill isaf (gan gynnwys rhieni sengl) ar aelwydydd yng Nghymru sy'n defnyddio gofal plant ffurfiol. Fodd bynnag, efallai y bydd rhai o'r rhieni hyn yn dal i allu gweithio yn absenoldeb gofal plant ffurfiol.

Cynnig Gofal Plant Cymru mae'n debyg fydd y prif yrrwr newid i'r sector gofal plant yn y blynyddoedd i ddod. Ar hyn o bryd, mae gan bob plentyn 3-4 oed yr hawl i isafswm o 10 awr yr wythnos o addysg blynyddoedd cynnar yn ystod y tymor. Bydd y Cynnig Gofal Plant yn cyfuno'r oriau hyn gyda hyd at 20 awr ychwanegol o ofal plant yn ystod y tymor yn achos aelwydydd lle mae'r ddau riant yn gweithio o leiaf 16 awr yr wythnos. Ar gyfer y 9 wythnos o wyliau ysgol, bydd plant 3-4 oed yn derbyn 30 awr o ofal plant. Cychwynnir cyflwyniad graddol o'r Cynnig Gofal Plant Cymru ym mis Medi 2017, ac mae disgwyl y bydd yn cynnwys Cymru gyfan erbyn 2020.

Bydd y Cynnig Gofal Plant Cymru arfaethedig yn creu ystod o gyfleoedd a heriau. Trwy ddeall y sector gofal plant, gall Llywodraeth Cymru ddatblygu polisiau sy'n ceisio hwyluso darparu gofal plant hyblyg a fforddiadwy, o ansawdd uchel, mewn modd cynaliadwy a chost-effeithiol.

Darparwyr gofal plant

Ym mis Rhagfyr 2016, roedd 4,012 o ddarparwyr gofal plant wedi eu cofrestru gydag Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC). Gwarchodwyr plant yw'r rhan fwyaf o ddarparwyr gofal plant (52%). Cyflenwir y gweddill o'r ddarpariaeth gofal plant mewn lleoliadau gofal dydd sesiynol (20%), lleoliadau gofal dydd llawn (17%), lleoliadau gofal tu allan i'r ysgol (10%), darpariaeth chwarae mynediad agored (1%) a crèches (0.5%)².

Cynyddodd cyfanswm nifer y lleoedd gofal plant yng Nghymru o 76,000 yn 2012 i 84,000 yn 2017. Lleoedd gofal dydd llawn a lleoedd gofal ar ôl ysgol a gynigir ac a ddefnyddir amlaf.

Amcangyfrifa Arolwg Gofal Plant Alma Economics³ bod tua 65% o leoliadau gofal plant yn ddarparwyr preifat, 18% ohonynt yn wirfoddol (y mwyafrif yn ddarparwyr gofal sesiynol, e.e. grwpiau chwarae) a 12% yn gyhoeddus (sy'n debygol o fod yn ofal dydd llawn).

² Cyfeiriadur AGGCC o leoliadau gofal dydd plant cofrestredig - Rhagfyr 2016.

³ Mae'r ffigyrau o Arolwg Alma Economics yn ddangosol yn unig ac ni ddylid eu defnyddio i wneud cymariaethau dros amser.

Gweithlu gofal plant

Amcangyfrifir bod tua 17,300 o weithwyr gofal plant yng Nghymru, a disgwylir ehangu pellach yn y blynyddoedd i ddod⁴. Mae'r rhan fwyaf o weithwyr gofal plant yn cael eu cyflogi gan fusnesau bach, neu maent yn hunangyflogedig (gwarchodwyr plant). Cyflogir tua 80 y cant o weithwyr ar sail ran-amser, yn gweithio llai na 35 awr yr wythnos⁵.

Ceir tystiolaeth i awgrymu bod lefelau cymwysterau yn y gweithlu gofal plant wedi cynyddu dros y ddegawd ddiwethaf. Yn 2016, roedd gan dri chwarter y gweithwyr gymhwyster Gofal, Dysgu a Datblygiad Plant Lefel 3 neu uwch⁶.

Canfu Arolwg Gofal Plant Alma Economics⁷ bod gweithwyr yn y sector yn derbyn cyflog cymharol isel, gyda thua hanner yr holl weithwyr yn ennill rhwng £7- £8 yr awr yn 2016-2017. Dim ond 12% o'r staff a oedd yn ennill mwy na £9.00 yr awr gros, sy'n awgrymu bod y cynlluniau i gynyddu Cyflog Byw Cenedlaethol (CBC) i £9.00 erbyn 2020 yn debygol o gael effaith fawr ar y sector.

Gwerth y sector

Yn seiliedig ar y dadansoddiad sy'n defnyddio Arolwg o Adnoddau Teulu (2015/16), amcangyfrifir mai'r cyfanswm incwm o gyflogaeth a hunangyflogaeth fesul blwyddyn ar aelwydydd â phlant dibynnol 0-19 oed sy'n cael mynediad i ryw fath o ofal plant ffurfiol oedd tua £3.7 biliwn yn 2015 -16. Pan ystyrir rhieni gydag o leiaf un plentyn 3-4 oed, y ffigwr cyfatebol yw ychydig o dan £1.3 biliwn.

Mewn cartrefi dau-berson, gellir dadlau y byddai'r sawl sy'n ennill y cyflog uchaf yn gallu gweithio hyd yn oed yn absenoldeb gofal plant ffurfiol.

⁴ Datganiad Hunan-asesiad Gwasanaeth AGGCC 2016.

⁵ Arolwg Gofal Plant Alma Economics 2017 - dangosol yn unig yw'r ffigyrau ac ni ddylid eu defnyddio i wneud cymariaethau dros amser.

⁶ Arolwg Gofal Plant Alma Economics 2017 - dangosol yn unig yw'r ffigyrau ac ni ddylid eu defnyddio i wneud cymariaethau dros amser.

⁷ Mae'r ffigyrau o Arolwg Alma Economics yn ddangosol yn unig ac ni ddylid eu defnyddio i wneud cymariaethau dros amser.

Cyfanswm yr incwm o gyflogaeth/ hunangyflogaeth y rhieni sy'n ennill y cyflog isaf/ rhieni sengl plant dibynnol 0-19 oed yn 2015/16 oedd £1.2 biliwn, tra bo cyfanswm incwm rhieni sy'n ennill y cyflog isaf/ rhieni sengl gydag o leiaf un plentyn 3-4 oed tua £400 miliwn. Fodd bynnag, efallai y gall rhai o'r rhieni hyn ddal i allu gweithio yn absenoldeb gofal plant ffurfiol (e.e. trwy ddefnyddio gofal plant anffurfiol).

Nododd tua 61,000 o rieni plant dibynnol yng Nghymru (tua 20% o'r holl rieni) eu bod yn cael eu rhwystro rhag gweithio oherwydd gofalu am eu plant - gyda 9 o bob 10 o'r rhain yn ferched⁸.

O ran effeithiau uniongyrchol y sector gofal plant ar yr economi, amcangyfrifodd Arolwg Gofal Plant Alma Economics mai'r cyfanswm a wariwyd ar gostau staff yn 2015-2016 oedd tua £125 miliwn.⁹ Fodd bynnag, gan nad yw nifer o warchodwyr plant yn cynnwys eu hincwm personol mewn costau staff, a'n bod wedi derbyn ymatebion cyfyngedig o'r crèches a lleoliadau chwarae mynediad agored, mae hyn yn debygol o fod yn amcangyfrif rhy isel.

Cost gofal plant

Yn 2015-2016, gwariwyd tua £190 miliwn ar gostau gweithredu (gan gynnwys costau staffio, cyfleustodau, rhent, glanhau, hyfforddi, arlwy ac offer) gan y sector gofal plant yng Nghymru¹⁰. Roedd darparwyr gofal dydd llawn yn cyfrif am oddeutu dwy ran o dair o'r cyfanswm gwariant.

Amcangyfrifwn fod gwarchodwyr plant, lleoliadau gofal dydd llawn a lleoliadau gofal sesiynol wedi derbyn oddeutu £195 miliwn o incwm yn 2015-2016¹⁰. Yn 2016-2017, roedd tua chwarter y darparwyr a arolygwyd yn disgwyl gweithredu ar golled, sy'n gyson â data o'r ddwy flynedd ariannol flaenorol.

⁸ Arolwg o Adnoddau Teulu - 2015/16.

⁹ Arolwg Gofal Plant Alma Economics 2017. Mae'r data wedi cael ei addasu i fod yn gynrychioliadol o'r sector gofal plant yn ei gyfanrwydd. Maint sampl – 164. Dangosol yn unig yw'r ffigyrau ac ni ddylid eu defnyddio i wneud cymariaethau dros amser.

¹⁰ Arolwg Gofal Plant Alma Economics 2017 - dangosol yn unig yw'r ffigyrau ac ni ddylid eu defnyddio i wneud cymariaethau dros amser.

Roedd lleoliadau gofal dydd sesiynol a lleoliadau gofal dydd llawn yn fwy tebygol o adrodd colledion.

Argymhellion

Er mwyn deall y sector gofal plant a'i effaith yn well, argymhellir ymchwil pellach yn y meysydd canlynol:

- i) effaith y Cyflog Byw Cenedlaethol;
- ii) cost rheoliadau a sut y gall effeithio ar ymddygiad darparwyr gofal plant;
- iii) y nifer o bobl sy'n cael eu rhwystro rhag gweithio oherwydd diffyg mynediad digonol at ofal plant yng Nghymru; a
- iv) gofynion hyfforddiant staff arbenigol i ofalu am blant gydag anghenion dysgu ychwanegol.

Crynodeb Gweithredol - Adolygiad o'r Sector Gofal Plant yng Nghymru

Sarah Crocker / Llywodraeth Cymru

Hannah Thomas / Llywodraeth Cymru

Nick Spyropoulos / Alma Economics

Shruti Pandya / Alma Economics

Aliya Saied-Tessier / Alma Economics

Sandu Gusanu / Alma Economics

Christina Olympiou / Alma Economics

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

alma economics

Eiddo'r ymchwilydd yw'r farn a fynegir yn yr adroddiad hwn ac nid o reidrwydd farn Llywodraeth Cymru.

I gael gwybodaeth bellach, cysyllter â:

Hannah Thomas

Ymchwil Gymdeithasol Llywodraeth Cymru

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Cardiff

CF10 3NQ

Ffôn: 0300 060 4400

E-bost: talkchildcare@llyw.cymru

Brace Griffiths

Economi a Thrafnidiaeth

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

Ffôn: 0300 060 4400

E-bost: Brace.Griffiths@llyw.cymru